

Przegląd ustawodawstwa pracy oraz przepisów pokrewnych

za okres wrzesień — październik 1952 r.

ZATRUDNIENIE — PRACA

Zwiększenie stanu zatrudnienia kobiet w gospodarce narodowej

Uchwała nr 620 Prezydium Rządu z 17 lipca 1952 r. (Monitor Polski Nr A-73, poz. 1160) zobowiązała ministrów i kierowników urzędów centralnych do wydawania zarządzeń, mających na celu zwiększenie stanu zatrudnienia kobiet w gospodarce narodowej. Kobiety, które po raz pierwszy podejmują pracę zawodową, będą odpowiednio przeszkolone i nauczone zawodu, przy czym będą miały zapewnione warunki, umożliwiające im systematyczne podwyższanie kwalifikacji. Dzieci kobiet przyjętych do pracy będą miały zapewnione korzystanie ze żłobków, przedszkoli i świetlic dziecięcych. Właściwi ministrowie (kierownicy urzędów centralnych) ustalą zasady i stanowiska pracy, na które przyjmowanie do pracy mężczyzn — z uwagi na charakter pracy w pełni dostępnej dla kobiet — ulegnie ograniczeniu. Mężczyźni zatrudnieni na tych stanowiskach będą przesunięci w porozumieniu z radą zakładową i przy uwzględnieniu niezbędnych potrzeb zakładu na inne stanowiska lub zwolnieni z pracy, z zachowaniem ciągłości pracy i wynikających z niej uprawnień, o ile rozpoczną pracę w innym zakładzie w ciągu 2 tygodni od daty zwolnienia.

Zob. dalsze szczegóły w art. W. Pleszki pt. „O wzrost zatrudnienia kobiet“ w Nr 10 z br.

Przygotowanie kwater robotniczych do warunków zimowych

Minister Budownictwa Przemysłowego okólnikiem Nr 65 z 28 sierpnia 1952 r. (Biuletyn Min. Bud. Przem. Nr 12, poz. 86) polecił jednoczennie i przedsiębiorstwom budownictwa przemysłowego starannie przygotowanie kwater robotniczych do warunków zimowych. Szczegóły zob. w notatce zamieszczonej w Kronice krajowej.

PLACE

Zmiana przepisów w sprawie przywilejów dla górników w górnictwie rud, kruszców i kopalń glinki ogniotrwalej

Uchwała Nr 702 Rady Ministrów z 8 sierpnia 1952 r. (Monitor Polski Nr A-73, poz. 1159) wprowadziła w uchwale Rady Ministrów z dnia 3 marca 1950 r. w sprawie przywilejów dla górników w górnictwie rud, kruszców, i kopalni glinki ogniotrwalej (Monitor Polski Nr A-29, poz. 336) zmianę, polegającą na objęciu przywilejami, wynikającymi z powyższej uchwały także inżynierów i techników górnictwa rud i kruszców, zatrudnionych w Ministerstwie Hutnictwa.

Zaszeregowanie pracowników umysłowych kontroli technicznej, jednostek administracyjnych i przedsiębiorstw państwowych, podległych Min. Przemysłu Drobnego i Rzemiosła

Celem ujednolicenia zasad zaszeregowania pracowników umysłowych kontroli technicznej podległych mu jednostek administracyjnych i przedsiębiorstw państwowych, Minister Przemysłu Drobnego i Rzemiosła zarządzeniem Nr 164 z dnia 20 września 1952 r. (Dz. Urz. Min. P. D. i Rz. Nr 23, poz. 193) ustalił szczegółowe tabele zaszeregowania wspomnianych pracowników, które podane są jako załączniki do powyższego zarządzenia. Zmiana zaszeregowania, w wyniku której stałe wynagrodzenie pracownika miało by ulec niższe, winna być dokonywana z zachowaniem ustawowych okresów wymowienia.

Przemianowanie pracowników umysłowych zatrudnionych w składnicach podległych Centralnemu Zarządowi Zaopatrzenia w Resorcie Budownictwa Przemysłowego

Celem stworzenia zachęty materialnej dla pracowników umysłowych, zatrudnionych w składnicach podległych Central-

nemu Zarządowi Zaopatrzenia — do wykonania planowych zadań w zakresie zaopatrzenia, Minister Budownictwa Przemysłowego po porozumieniu się z Zarządem Głównym Związku Prac. Budownictwa, Ceramiki i Pokrewnych Zawodów wprowadził premiowanie wspomnianych pracowników na zasadach ustalonych w regulaminie, który stanowi załącznik do zarządzenia w tej sprawie Ministra Budownictwa Przemysłowego Nr 204 z 19 września 1952 r. Biuletyn Min. Bud. Prz. Nr 12, poz. 84).

Premia uzależniona jest od stopnia wykonania miesięcznego planu zaopatrzenia, tj. od stosunku wykonanych w danym miesiącu dostaw, wyrażonych rzeczowo i w cenach przyjętych w planie, do wartości dostaw zaplanowanych w miesięcznym planie operatywnym.

Premię miesięczną oblicza się od wynagrodzenia zasadniczego z uwzględnieniem współczynników premiowych, które wynoszą od 0,6 — 1,4 w zależności od funkcji pracownika.

Wysokość premii wynosi 40 lub 45 lub 50% przy wykonaniu 100 bądź 101% bądź 102 i więcej procent planu zaopatrzenia.

Obliczanie równowartości za pracę wykonywaną przez uczniów podczas praktycznej nauki zawodu

Pismo okólne Nr 208 Prezesa Rady Ministrów z 3 września 1952 r. (Monitor Polski Nr A-78, poz. 1253) wyjaśniło, że przy obliczaniu równowartości wynagrodzenia za pracę wykonaną przez uczniów szkół przysposobienia zawodowego podczas praktycznej nauki zawodu, stanowiącej podstawę do rozliczeń pomiędzy zakładem pracy a szkołą przysposobienia zawodowego, należy stosować zasady zawarte w piśmie okólnym Nr 27 Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lutego 1952 r. wyjaśniającym sposób obliczania równowartości wynagrodzenia za pracę wykonaną przez uczniów zasadniczych szkół zawodowych, podczas praktycznej nauki zawodu (Monitor Polski Nr A-15, poz. 181).

Zmiana przepisów w sprawie dodatków specjalnych

Uchwałą Nr 749 Rady Ministrów z 10 września 1952 r. (Monitor Polski Nr A-80, poz. 1292) wprowadzono w uchwale Nr 48 Rady Ministrów z dnia 24 stycznia 1951 r. w sprawie przyznania niektórym kategoriom pracowników państwowych dodatków uzasadnionych specjalnymi kwalifikacjami i warunkami służby (Monitor Polski z 1951 r. Nr A-10, poz. 151 i Nr A-88, poz. 1211 oraz z 1952 r. Nr A-26, poz. 339)

zmianę, polegającą na zniesieniu ograniczenia co do przyznawania dodatków specjalnych pracownikom, pobierającym wynagrodzenie w tytulu zleconych wykładów i ćwiczeń w szkołach wyższych oraz w szkołach zawodowych, o ile zlecone wykłady i ćwiczenia w tych szkołach prowadzone są przez osoby powołane do tego na podstawie przepisów dekretu z dnia 10 grudnia 1946 r. o obowiązku współpracy w zakresie nauczania w szkolnictwie zawodowym (Dz. U. z 1947 r. Nr 8, poz. 39 i z 1952 r. Nr 11, poz. 65).

Przyznawanie premii w okresie organizacyjnym

Zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego Nr 253 z dnia 1 sierpnia 1952 r. (Biuletyn PKPG Nr 32, poz. 151) ustaliło zasady przyznawania premii w okresie organizacyjnym. W myśl tego zarządzenia premiowanie pracowników w okresie organizacyjnym może nastąpić wyłącznie na podstawie zarządzenia właściwego ministra, wydanego w porozumieniu z Przewodniczącym PKPG. Premia w okresie organizacyjnym może być przyznana za terminowe wykonanie zadań, ustalonych z góry na okres organizacyjny, przy czym premia wypłacana być może tylko w tym przypadku, jeżeli organizowany zakład pracy należy do kategorii zakładów, w których na podstawie regulaminów wprowadzone jest premiowanie za wykonanie konkretnych wskaźników. Wypłacanie premii w okresie organizacyjnym jest dopuszczalne nie dłużej, niż przez okres 6 miesięcy. Premie organizacyjne zatwierdzone przed wejściem w życie niniejszego zarządzenia, mogą być wypłacane jeszcze tylko przez okres 1 miesiąca.

Wynagrodzenie pracowników, zatrudnionych w oddziałach zaopatrzenia robotniczego

Zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego Nr 276 z dnia 28 sierpnia 1952 r. (Biuletyn PKPG Nr 37, poz. 167) wprowadziło w zarządzeniu Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego Nr 115 z dnia 4 kwietnia 1952 r. w sprawie zasad wynagrodzenia pracowników zatrudnionych w oddziałach zaopatrzenia robotniczego (Biuletyn PKPG Nr 14, poz. 83) zmiany, dotyczące obliczania ilości etatów i stawek zasadniczych pracowników zarządu OZR, podwyższenia współczynnika premiowania oraz ustalenia funduszu premiowego dla pracowników zatrudnionych w stołówkach i bufetach OZR.

Wydawanie zaświadczeń o prawie wykonywania zawodu oraz wypłacanie uposażeń pracownikom fachowym służby zdrowia

Instrukcja Nr 91/52 Ministra Zdrowia z dnia 20 sierpnia 1952 r. (Dziennik Urzęd. Min. Zdrowia Nr 17, poz. 178) uregulowała sprawę wydawania zaświadczeń o prawie wykonywania zawodu oraz sprawę wypłacania uposażeń pracownikom fachowym służby zdrowia. Instrukcja nakłada m. in. na wydziały zdrowia prezydentów wojewódzkich rad narodowych obowiązek wydania wszystkim fachowym pracownikom służby zdrowia, zatrudnionym na terenie województwa, zaświadczeń rejestracyjnych na obowiązujących formularzach. Zaświadczenia te winny być wydane: lekarzom — do dnia 31 października 1952, a pozostałym pracownikom fachowym służby zdrowia — do 31 grudnia 1952 r. i mają stanowić podstawę do wypłaty uposażeń.

BEZPIECZEŃSTWO I HIGIENA PRACY **Bezpieczeństwo i higiena pracy w przemysłowych laboratoriach radiologicznych**

Rozporządzenie Ministrów Pracy i Opieki Społecznej oraz Zdrowia z 6 sierpnia 1952 r. (Dz. U. Nr 39, poz. 274) unormowało sprawy higieny i bezpieczeństwa pracy w przemysłowych laboratoriach radiologicznych. Przepisy te ustalają warunki zdrowotne, jakim powinny odpowiadać pracownicy obsługujący przemysłowe aparaty radiologiczne, zaopatrzenie w sprzęt ochronny tych pracowników, sposób obsługi aparatów radiologicznych, ich zabezpieczenie oraz urządzenie i wyposażenie przemysłowego laboratorium radiologicznego. Zob. poza tym notatkę w Kronice.

SZKOLENIE **Obowiązki instruktorów w zakresie szkolenia uczniów szkół przysposobienia zawodowego**

Zarządzenie Nr 207 Prezesa Rady Ministrów i Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z 3 września 1952 r. (Monitor Polski Nr A-78, poz. 1247) ustaliło, że przepisy zarządzenia Nr 26 Prezesa Rady Ministrów i Przewodniczącego PKPG z dnia 1 lutego 1952 r. w sprawie obowiązków instruktorów w zakresie szkolenia uczniów zasadniczych szkół zawodowych oraz zasad dodatkowego wynagrodzenia tych instruktorów za szkolenie (Monitor Polski Nr A-15, poz. 175) stosuje się odpowiednio do obowiązków instruktorów w zakresie szkolenia uczniów szkół przysposobienia zawodowe-

go oraz zasad dodatkowego wynagrodzenia tych instruktorów.

PRAKTYKI ZAWODOWE, WAKACYJNE I DYPLOMOWE UCZNIÓW SZKÓŁ ZAWODOWYCH I STUDENTÓW SZKÓŁ WYŻSZYCH

Zarządzenie Nr 219 Prezesa Rady Ministrów z 19 września 1952 r. (Monitor Polski Nr A-82, poz. 1312) uzupełniło zarządzenie Nr 12 Prezesa Rady Ministrów z dnia 21 stycznia 1952 r. w sprawie czasu trwania, trybu odbywania, planowania oraz zasad opłacania praktyk zawodowych, wakacyjnych i dyplomowych uczniów szkół zawodowych i studentów szkół wyższych (Monitor Polski Nr A-9, poz. 88 z późniejszymi zmianami) — załącznikiem Nr 6, który zawiera postanowienie, że uczniów inwalidów klas I-szych zasadniczych szkół zawodowych zorganizowanych przy Państwowych Zakładach Szkolenia Inwalidów obowiązuje 4-tygodniowa praktyka wakacyjna w miesiącu lipcu lub sierpniu. Ilość uczniów objętych praktykami w zakresie szkolenia zawodowego ustali Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z właściwymi ministrami, uwzględniając możliwości zapewnienia odpowiedniej liczby stanowisk praktykantów w zakładach pracy podległych tym ministrom.

Szkolenie pracowników—aktywistów ZMP

Zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego Nr 255 z 7 sierpnia 1952 r.*) zobowiązało zakłady pracy do udzielania płatnych urlopów okolicznościowych uczestnikom 10- i 5-dniowych kursów szkolenia propagandy, organizowanych przez Związek Młodzieży Polskiej w ośrodkach szkoleniowych w okresie do dnia 30 października 1952 roku. Urlopu udzielają zakłady pracy na wniosek zarządu zakładowego ZMP, uzgodniony z radą zakładową i kierownictwem zakładu pracy. Uczestników kursu wyznacza właściwy zarząd ZMP na wniosek zakładowego ZMP. Koszty przejazdu uczestników z zakładu pracy do miejsca kursu i z powrotem pokrywa Zarząd Główny Związku Młodzieży Polskiej.

WSPÓŁZAWODNICZTWO PRACY I RACJONALIZATORSTWO

Niewłaściwa praca administracji gospodarczej odpowiedzialnej za rozwój wyłaźczości pracowniczej

Pismo okólne Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego, Departament

*) (Biuletyn PKPG Nr 32, poz. 152)

Techniki, z dnia 30 lipca 1952 r. (Biuletyn PKPG Nr 34, poz. 161) zobowiązało instytucje, odpowiedzialne za rozwój wynalazczości pracowniczej, do podjęcia kroków w celu usunięcia przyczyn nadmiernej ilości skarg na decyzje komisji i centralnych komisji wynalazczości, dotyczących głównie niewłaściwej pracy administracji gospodarczej, odpowiedzialnej za rozwój wynalazczości pracowniczej. Pismo ogólne poleca, aby wobec osób odpowiedzialnych za biurokratyczny i formalny stosunek do ruchu racjonalizatorskiego wyciągane były odpowiednie konsekwencje.

Wynagrodzenie za zastosowanie projektów racjonalizatorskich w innych zakładach pracy

Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego, Departament Techniki, pismem okólnym z dnia 30 lipca 1952 r. (Biuletyn PKPG Nr 35, poz. 162) przypomniała o obowiązku dodatkowego wynagrodzenia twórców w wyniku zastosowania ich projektów racjonalizatorskich w innych zakładach pracy.

MIESZKANIA DLA PRACOWNIKÓW

Tryb opracowywania i składania wniosków o uznanie lokali mieszkalnych za mieszkania zakładowe

Zarządzenie Nr 199 Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 września 1952 r. (Monitor Polski Nr A-78, poz. 1245) ustaliło tryb opracowywania i składania wniosków o uznanie lokali mieszkalnych za mieszkania zakładowe. Za mieszkania takie mogą być uznane przez Radę Ministrów lokale mieszkalne, znajdujące się w terenowo wyodrębnionych domach i osiedlach związanych z kopalniami, hutami, fabrykami lub innymi zakładami pracy. Za mieszkania zakładowe mogą być uznane wszystkie mieszkania w wymienionych domach lub osiedlach, albo też tylko, niektóre kategorie tych mieszkań. Mieszkańcy mieszkań uznanych za mieszkania zakładowe przekwaterowani będą do mieszkań zastępczych. W mieszkaniach uznanych za zakładowe nadal pozostać będą mogli z osób nie zatrudnionych w zakładzie pracownicy, którzy — w związku z rodzajem funkcji wykonywanych w innych zakładach pracy — związani są z zakładem i zajmują lokal na podstawie przydziału lub innego ważnego tytułu do zamieszkania. W szczególności pozostawieni zostaną pracownicy zakładów usługowych, mających swą siedzibę na terenie osiedla, jak: społecznie sklepy, jadłodajnie, warsztaty napraw przedmiotów użytku osobistego, fryzjer-

nie, pralnie, łaźnie, placówki służby zdrowia, urządzenia kulturalne, socjalne, posterunki Milicji Obywatelskiej i inne.

Przepisy w sprawie dodatkowej powierzchni mieszkalnej

Uchwała Nr 583 Rady Ministrów z dnia 9 lipca 1952 r. (Monitor Polski Nr A-83, poz. 1326) ustaliła tryb i warunki korzystania z dodatkowej powierzchni mieszkalnej. Uprawnienia do korzystania z dodatkowej powierzchni mieszkalnej mogą być przyznane: 1) z tytułu szczególnych zasług dla Polski Ludowej, 2) z tytułu prowadzenia w związku z pracą zawodową lub społeczną stałej twórczej działalności naukowej, artystycznej, technicznej lub publicystycznej, jeśli działalność ta wymaga wykonywania systematycznej pracy w mieszkaniu, 3) z tytułu zajmowania szczególnie odpowiedzialnych stanowisk kierowniczych w pracy zawodowej lub społecznej, 4) ze względu na stan zdrowia. Uprawnienia do korzystania z dodatkowej powierzchni mieszkalnej z tytułu szczególnych zasług dla Polski Ludowej, przyznają prezydya wojewódzkich rad narodowych. Uprawnienia do korzystania z dodatkowej powierzchni mieszkalnej z tytułów wskazanych w p. 2 i 3 przyznaje władza (instytucja) naczelna, nadrzędna nad urzędem, instytucją, zakładem, organizacją polityczną lub społeczną, w której pracownik jest zatrudniony lub do której należy. Uprawnienia takie ze względu na stan zdrowia przyznają specjalne komisje lekarskie przy wydziałach zdrowia prezydiów wojewódzkich rad narodowych. Celem przeprowadzenia rejestracji uprawnień dotychczasowych, posiadane zaświadczenia należy zgłosić władzom orzekającym do 31 grudnia 1952 r. na wezwanie tych władz.

UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE — ŚWIADCZENIA SOCJALNE

Zmiana warunków nabywania uprawnień do zasiłków rodzinnych

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 23 sierpnia 1952 r. (Dz. U. Nr 38, poz. 267) wprowadziło zmiany warunków nabywania uprawnień do zasiłków rodzinnych polegające na tym, że 1) za dzień pracy uważa się normę doby czasu pracy, obowiązującą dla danej kategorii pracowników (praca w pełnym wymiarze godzin); 2) okres szkolenia zawodowego nie przerywa ciągłości uprawnień do zasiłków rodzinnych, jeżeli pracownik po ukończeniu szkolenia, na które był

skierowany przez zakłady pracy, w ciągu 3 dni powrócił do pracy, a absolwent podlegający przepisom ustawy o planowym zatrudnieniu absolwentów średnich szkół zawodowych oraz szkół wyższych, jeżeli podjął pracę w zakładzie pracy i w terminie określonym w skierowaniu do pracy; 3) okres służby wojskowej nie przerywa ciągłości uprawnień do zasiłków rodzinnych, jeżeli pracownik powołany do odbycia zasadniczej służby wojskowej w ciągu 30 dni po zwolnieniu z tej służby albo powrócił do pracy w zakładzie pracy, w którym był zatrudniony w chwili powołania do odbycia służby wojskowej, albo podjął pracę w innym zakładzie pracy, względnie, jeżeli żołnierz zwolniony z wojskowej służby zawodowej lub nadterminowej w ciągu 30 dni po zwolnieniu z tej służby podjął pracę w jakimkolwiek zakładzie pracy; 4) pracownik powołany na ćwiczenia lub przeszkolenie wojskowe zachowuje po odbyciu ćwiczeń lub przeszkolenia ciągłość uprawnień do zasiłku rodzinnego, jeżeli w ciągu 3 dni po zwolnieniu ze służby wojskowej powrócił do pracy w tym samym zakładzie pracy lub w razie niemożności podjęcia pracy w tym samym zakładzie pracy, podjął pracę w ciągu 15 dni w innym zakładzie pracy; 5) w przypadku powołania pracownika do odbycia zasadniczej służby wojskowej lub w przypadku śmierci pracownika, jeżeli niezatrudniony poprzednio członek tego rodziny podjął gdziekolwiek pracę, z tytułu której przysługuje zasiłek rodzinny, w ciągu 30 dni licząc od dnia powołania do zasadniczej służby wojskowej lub od daty śmierci pracownika, przepracowanie przez tego członka rodziny 3-miesięcznego okresu do nabycia uprawnień do zasiłku rodzinnego nie jest wymagane.

Zmiana przepisów w sprawie wysokości świadczeń emerytalnych dla górników zatrudnionych pod ziemią

Uchwała Nr 709 Prezydium Rządu z 8 sierpnia 1952 r. (Monitor Polski Nr A-73, poz. 1164), wprowadzająca zmiany w uchwale Nr 15 Prezydium Rządu z 10 stycznia 1951 r. w sprawie wysokości świadczeń emerytalnych dla górników zatrudnionych pod ziemią (Monitor Polski Nr A-5, poz. 64), uznała za równorzędne z pracą w kopalniach pod ziemią także zatrudnienie na stanowiskach wymagających kwalifikacji inżynierskich lub technicznych w zakresie górnictwa rud, kruszców i glinek ogniotrwałych (pod warunkiem przepracowania co najmniej 5 lat w kopalniach, w charakterze dozoru niższego, średniego lub wyższego).

Opłaty sądowe w sprawach cywilnych

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 sierpnia 1952 r. (Dz. U. Nr 38, poz. 264) wprowadziło w życie nowe przepisy w sprawie sposobu uiszczania opłat sądowych w sprawach cywilnych.

Aplikanci i asesory sądowi

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 26 sierpnia 1952 r. (Dz. U. Nr 38, poz. 265) ustaliło zasady objęcia i zmiany stanowiska aplikanta sądowego, warunki odbywania aplikacji, prawa i obowiązki aplikantów oraz ich odpowiedzialność służbową. W odniesieniu do asesorów sądowych ustalone zostały zasady ich powoływania oraz rodzaje kar dyscyplinarnych za występki służbowe.

Rejestr skazanych

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 10 września 1952 r. (Dz. U. Nr 39, poz. 273) wprowadziło w życie nowe przepisy o rejestrze skazanych.

Przekształcenie Głównego Instytutu Pracy w Instytut Ekonomiki i Organizacji Przemysłu

Uchwałą Nr 771 Rady Ministrów z dnia 10 września 1952 r. (Monitor Polski Nr A-80, poz. 1294) przekształcono instytut naukowo-badawczy „Główny Instytut Pracy“ w „Instytut Ekonomiki i Organizacji Przemysłu“. Zadaniem tego instytutu jest prowadzenie badań w zakresie socjalistycznej ekonomiki i organizacji przedsiębiorstw przemysłowych oraz opracowywanie i rozwijanie socjalistycznej organizacji pracy w przedsiębiorstwach przemysłowych, w celu usprawnienia i podniesienia wyników ich działalności gospodarczej.

Od odpowiedzialności dyrektorów i głównych mechaników za właściwą eksploatację i konserwację sprzętu budowlanego

Celem zapewnienia pełnego wykorzystania i właściwej konserwacji sprzętu budowlanego Minister Budownictwa Przemysłowego okólnikiem Nr 59 z 8 sierpnia 1952 r. (Biuletyn Min. Bud. Prz. Nr 12, poz. 85) ustalił, że za celową eksploatację sprzętu, zwłaszcza ciężkiego, odpowiedzialność wobec władz nadrzędnych ponoszą dyrektorzy i naczelnicy inżynierowie zjednoczeń (przedsiębiorstw); natomiast na głównych mechanikach zjednoczeń spoczywa bezpośrednio odpowiedzialność za sprawność i stan powierzonych im sprzętu oraz za prawidłową jego konserwację.

Okólnik określa wzajemny stosunek głównego mechanika do dyrektora zjednoczenia lub jego zastępcy, jeśli chodzi o gospodarke sprzętem oraz zaznacza, że szczegółowe zadania i obowiązki głównych mechaników centralnych zarządów i zjednoczeń zostaną uregulowane osobną instrukcją.

Inspekcja zakładów pracy, podległych ministrowi Przemysłu Drobniego i Rzemiosła

W celu podniesienia poziomu inspekcji, przeprowadzanych w zakładach pracy podległych Min. Przem. Drobniego i Rzemiosła przez naczelnych inżynierów i pracowników tech. - produkcyjnych ich jednostek nadrzędnych, Minister Przemysłu Drobniego i Rzemiosła okólnikiem Nr 34 z dnia 11 sierpnia 1952 r. (Dz. Urz. Min. P. D. i Rz. Nr 21, poz. 183) postanowił, iż inspekcja obok innych zadań winna mieć również na celu zapoznanie się z zagadnieniami bytowo-socjalnymi pracowników danego zakładu pracy oraz ze stanem bezpieczeństwa pracy.

W toku inspekcji należy omówić z kierownictwem zakładu pracy, z przedstawicielami Podstawowej Organizacji Partyjnej i rady zakładowej oraz z pracobnikami pracy m. in. sprawy bezpieczeństwa pracy i inne zagadnienia związane z produkcją zakładu oraz wskazać sposoby usunięcia dostrzeżonych niedociągnięć.

Z przebiegu inspekcji winien być sporządzony protokół, niezależnie od późniejszego potwierdzenia wydanych poleceń, bądź ew. dalszych zarządzeń poinpekcyjnych. Obok tego, o inspekcji czyni się odpowiednią wzmiankę w książce kontroli zakładu.

Sprostowanie błędu: W Nr 10 na str. 129 w Przeglądzie ustawodawstwa pracy i przepisów pokrewnych w ustępie pierwszym od góry pt. „Odpowiedzialność zawodowa fachowych pracobników służby zdrowia“ zamiast „(M.P. Nr. A-37, poz. 260)“ powinno być „(Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 260)“.

Orzecznictwo

ROZPORZĄDZENIE PREZ. RZPLITEJ Z 16 MARCA 1928 R. O UMOWIE O PRACĘ PRACOWNIKÓW UMYSŁOWYCH

(Dz. Ust. Nr 35 poz. 323)

KODEKS ZOBOWIĄZAŃ

(art. 30 § 2 i 63 § 2)

PRZEPISY OGÓLNE PRAWA CYWILNEGO (art. 111)

1. Uczyniona przez pracownika oferta niezwłocznego rozwiązania stosunku pracy przestaje go wiązać, jeżeli nie została natychmiast przyjęta przez pracodawcę.

2. Pracownik nie może bez zgody pracodawcy skutecznie cofnąć dokonanego przez siebie wypowiedzenia umowy o pracę, jeżeli pracodawca powziął już wiadomość o wypowiedzeniu.

3. W razie zwolnienia (wydalenia) pracownika z pracy bez ważnej przyczyny w okresie po wypowiedzeniu umowy o pracę, zwolnionemu pracownikowi należy się wynagrodzenie tylko za czas do wygaśnięcia umowy wskutek wypowiedzenia.

4. Zgłoszenie roszczenia z art. 39 powyższego rozporządzenia u inspektora pracy nie przerywa biegu przedawnienia roszczenia.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 1952 r. L. C. 44/52¹⁾.

Sąd Najwyższy na posiedzeniu w dniu 2 lutego 1952 r. w sprawie z powództwa Mariana D. p-ko Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska“ z o. u. w G. o należność za pracę po rozpoznaniu skargi rewizyjnej pozwanej na wyrok Sądu Powiatowego w Grudziądzu z dnia 30 sierpnia 1951 r. zaskarżony wyrok w części zasądzającej na rzecz powoda sumę 3.779 złotych 79 groszy z 2% mies. od dnia 1.12.1950 r. zmienił o tyle, że zasądzoną sumę obniżył do sumy 462 złote 84 gr., a powództwo co do sumy 2.948 złotych 70 groszy oddalił...

Z u z a s a d n i e n i a

W pozwie wniesionym dn. 5.IV.1951 r. do Sądu Powiatowego w Grudziądzu, uzupełnionym i częściowo zmienionym pismem procesowym z dn. 23.V.1951 r., powód podaje, iż pracował u pozwanej od dnia 1 czerwca 1949 r. jako kierownik sklepu obuwia, skór i galanterii. W dn. 9 czerwca 1950 r. powód wystosował do pozwanej pismo, w którym wyraził niezadowolenie z tego powodu, że bez jego wiedzy zabrana została ze sklepu i przeniesiona do buchalterii kasjerka B., i oświadczył m. in., że „z tytułu powyższego zrywa z miejsca umowę, zaliczając się jedynie jako zwykły

¹⁾ Wyrok ten był już częściowo drukowany w Nr 7 z rb.

ekspedient, bez żadnej odpowiedzialności kierowniczej", oraz że wypowiedział „swą pracę z 3-miesięcznym wypowiedzeniem“, a jeśli to jest dogodne może zgodzić się „z miejsca odejść“. Podobnej treści pismo wystosował powód następnie do Zarządu pozwanej Spółdzielni w dn. 21 czerwca 1950 r., następnie zaś wystosował do tejże Spółdzielni pismo z 30 czerwca, w którym odwołał pismo z 9 i 21 czerwca 1950 r. i zobowiązał się pozostać na swoim stanowisku. Na powyższe pisma powód nie otrzymał odpowiedzi od Zarządu Spółdzielni i pełnił nadal swe obowiązki. W dn. 1 lipca 1950 r. powód otrzymał delegację urlopową, mocą której delegowany został na urlop wypoczynkowy w czasie od 3 lipca 1950 r. do 21 sierpnia 1950 r. Już po otrzymaniu przez powoda delegacji urlopowej Zarząd pozwanej wręczył powodowi w dn. 3 lipca 1950 r. pismo z daty 30 czerwca 1950 r., tej treści, że władze nadrzędne podtrzymują rezygnację powoda z 9 czerwca i z 21 czerwca 1950 r. i że przeto pismo powoda z 30 czerwca 1950 r. uznane zostało za nieaktualne. Po powrocie powoda z urlopu pozwana nie przyjęła go z powrotem do pracy. Wobec tego powód... żądał zasądzenia sumy 167.545,50 zł, która odpowiada kwocie 5.026,37 zł w nowej walucie...

Sąd Powiatowy uznał powództwo za uzasadnione co do zasady i zasądził od pozwanej na rzecz powoda 3.779 zł 78 gr z 2% mies. od dnia 1 grudnia 1950 r., resztę powództwa oddalając.

Sąd Powiatowy przyjął, że w oświadczeniach powoda, zawartych w jego pismach z dn. 9 i 21 czerwca 1950 r. tej treści, że wypowiada pracę z trzymiesięcznym wypowiedzeniem i że może zgodzić się odejść zaraz, jeżeli to jest dogodne, dopatrzeć się należy oferty skierowanej pod adresem Zarządu pozwanej. Pozwana ofertę powyższą zobowiązana była przyjąć natychmiast, a gdy na treść powyższych pism nie reagowała i w dalszym ciągu zatrudniała pozwanego oraz udzieliła mu w dn. 1 lipca 1950 r. urlopu z dniem 3 lipca 1950 r., nie była upoważniona dopiero w dniu 3 lipca oświadczyć powodowi, że zgadza się na natychmiastowe jego odejście bez porozumienia się z nim co do warunków. Sąd Powiatowy przyjął więc, że powód słusznie dochodzi od pozwanej wynagrodzenia za lipiec 1950 r., w którym korzystał z urlopu, za sierpień w którym go do pracy z powrotem nie przyjęto, i za miesiące wrzesień, październik i listopad 1950 r., tj. za trzymiesięczny okres wypowiedzenia...

Zdaniem Sądu Powiatowego, nie jest uzasadnione zapatrywanie prawne pozwanej, iż powód nie może dochodzić roszczeń

o zapłatę odszkodowania za miesiąc, w którym nastąpiło nieprzyjęcie go do pracy, i za trzymiesięczny czasokres wypowiedzenia z uwagi na przepis art. 1 przepisów umowy o pracę pracowników umysłowych. Sąd Powiatowy uznał, że okres przewidziany w art. 41 nie jest okresem prekluzyjnym skoro z jego brzmienia wynika, że chodzi o okres przedawnienia. Ponieważ zaś wedle ustaleń powód odniósł się dnia 25 listopada 1950 r. do Inspektora Pracy i prosił go o interwencję w sprawie roszczeń, które podnosił przeciwko pozwanej, a dopiero 23 stycznia 1951 r. Inspektor Pracy zaniechał działalności swojej w tej sprawie wobec oświadczenia powoda, że sprawę skieruje do sądu, przeto uznał Sąd Powiatowy, iż okres przedawnienia co do wymienionych roszczeń powoda uległ przerwaniu.

Wyrok Sądu Powiatowego zaskarża pozwana, która w rewizji wnosi o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa, ewentualnie o uchylenie tegoż wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania...

Sąd Wojewódzki w Bydgoszczy, który rozpoznawał sprawę jako sąd rewizyjny, postanowieniem z dn. 6. XII. 1951 r. przekazał sprawę z mocy art. 388 k.p.c. Sądowi Najwyższemu z uwagi, że rozstrzygnięcie rewizji uzależnione jest od rozstrzygnięcia budzącego wątpliwości zagadnienia prawnego, a mianowicie:

„Czy zgłoszenie u inspektora pracy wiarygodności z tytułu umowy o pracę przerywa bieg przedawnienia tej wiarygodności w myśl art. 111 pkt. 2 przepisów ogólnych prawa cywilnego z dn. 18. VII. 1950 r.“.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kwestia podstawową dla rozstrzygnięcia sprawy jest ustalenie, w jaki sposób doszło do rozwiązania umowy o pracę między stronami, a w związku z tym — jakie znaczenie posiadają pisma powoda do pozwanej z 9, 21 i 30 czerwca 1950 r. Zarzut rewizji co do błędnej oceny przez Sąd I instancji pism powoda z dn. 9 i 21. VI. 1950 r. nie jest słuszny. Jak wynika z treści pisma z dn. 9. VI. 1950 r., powód pismem tym wypowiedział umowę o pracę „z trzymiesięcznym wypowiedzeniem“, a więc w terminie ustawowym, jednocześnie jednak wyraził gotowość natychmiastowego zakończenia stosunku pracy, jeżeli to pozwanej będzie dogadzać. To ostatnie oświadczenie ma charakter oferty, złożonej przez powoda obok oświadczenia głównego o wypowiedzeniu umowy pracy na okres trzymiesięczny. Tak też ocenił pismo powoda Sąd Powiatowy, który usta-

li, że powód pismem tym wypowiedział pracę z trzymiesięcznym wypowiedzeniem, a w oświadczeniu powoda, iż gotów jest odejść od zaraz, dopatrył się oferty. Ofertę tę powód potwierdził w dn. 21. VI. 1950 r. Trafnie przyjął Sąd Powiatowy, iż o ile pozwana chciała z oferty tej skorzystać, powinna była przyjąć ją natychmiast, zwłaszcza że powód w pismach swoich prosił o odpowiedź na piśmie. Stosownie do art. 63 § 2 k. z. oferta co do niezwłocznego rozwiązania stosunku pracy przestała wiązać powoda, skoro nie została przyjęta przez pozwaną natychmiast. Udzielenie przez pozwaną odpowiedzi dopiero w dn. 3 lipca 1950 r. nie może oczywiście być uznane za udzielenie odpowiedzi na ofertę natychmiast, zwłaszcza że w dn. 1 lipca — według nie kwestionowanych ustaleń Sądu Powiatowego — pozwana udzieliła powodowi delegacji urlopowej.

Wobec tego iż nie przyjęta przez pozwaną oferta niezwłocznego rozwiązania stosunku pracy przestała wiązać powoda, mógł on skutecznie oświadczyć w piśmie z dn. 30 czerwca 1950 r., iż ofertę tę cofa. W tym zakresie to ostatnie pismo posiada skuteczne znaczenie. Natomiast trafnie podnosi skarżąca, iż powód nie mógł skutecznie cofnąć bez zgody pozwanej wypowiedzenia umowy o pracę na okres 3 miesięcy. W tym zakresie oświadczenie powoda, zawarte w piśmie z dn. 30 czerwca 1950 r., nie mogło odnieść bez akceptacji pozwanej skutków prawnych, gdyż wypowiedzenie umowy o pracę, dokonane pismem z dn. 9. VI. 1950 r., wiązało powoda od chwili, gdy pozwana powzięła o nim wiadomość (art. 30 § 2 k. z.); oświadczenie o wypowiedzeniu umowy, jako wywołujące dwustronne skutki prawne, nie może być skutecznie cofnięte bez zgody drugiej strony.

W rezultacie więc w świetle pism powoda z czerwca 1950 r. umowa o pracę została przez niego wypowiedziana w ustawowym terminie 3-miesięcznym, a więc — z uwagi na treść art. 25 pkt. 4 rozp. o umowie o pracy prac. umysł. — ze skutkiem na dzień 30 września 1950 r. Pismo pozwanej do powoda z dn. 30. VI. 1950 r. (dorzęcone mu według ustaleń Sądu Powiatowego w dn. 3 lipca 1950 r.), zawiadamiające, iż „władze nadrzędne P.Z.G. i G.R.S. podtrzymują rezygnację“ powoda z dn. 9 i 21 czerwca 1950 r., nie może oczywiście oznaczać nic ponad akceptację wypowiedzenia umowy o pracę na okres 3 mies., gdyż taka tylko była „rezygnacja“ powoda z pracy, wobec niezaakceptowania przez pozwaną zgodnie z wymogami

art. 63 § 2 k. z. jego oferty niezwłocznego rozwiązania stosunku pracy.

W tym stanie rzeczy bezpodstawnie pozwana nie dopuściła powoda do pracy po jego powrocie z urlopu z początkiem sierpnia 1950 r. Fakt niedopuszczenia powoda do pracy przez pozwaną (która nie powołuje się, by zaistniały jakieś inne przyczyny do niezwłocznego rozwiązania przez nią umowy o pracę z winy powoda w myśl art. 33 lit. d cyt. rozp.) stanowi przeto zerwanie przez pozwaną umowy bez ważnej przyczyny. Na skutek tego powód nabył prawo do wynagrodzenia na zasadach przewidzianych w art. 39 cyt. rozp. Jeśli jednak idzie o zakres należnego powodowi wynagrodzenia na skutek wydalenia go z pracy bez ważnej przyczyny, to nie trafnie przyjął Sąd Powiatowy, iż powodowi należy się wynagrodzenie za miesiąc, w którym zwolnienie z pracy nastąpiło, i za dalsze 3 miesiące. Sąd Powiatowy pominał bowiem okoliczność, iż umowa o pracę była wypowiedziana przez powoda ze skutkiem na 30. IX. 1950 r., wobec czego tylko do tej daty wynagrodzenie mogło się powodowi należeć. Od chwili wypowiedzenia umowy o pracę umowa ta obowiązywała strony na czas określony, toteż zgodnie z art. 39 ust. 2 cyt. rozp. wynagrodzenie należało się powodowi tylko za czas do wygaśnięcia umowy. Fakt bezpodstawnego zwolnienia z pracy pracownika przez pracodawcę w trakcie okresu wypowiedzenia nie może stwarzać dla pracownika dalej idących uprawnień niż te, jakie służyłyby mu, gdyby bezpodstawnie wydalenie z pracy nie nastąpiło.

Z chwilą zwolnienia powoda z pracy należało mu się zatem (poza należnościami z innych tytułów) wynagrodzenie za mies. lipiec 1950 r. jako miesiąc urlopu, oraz za miesiące sierpień i wrzesień. Natomiast roszczenie powoda o wynagrodzenie za mies. październik i listopad 1950 r. było w każdym razie bezzasadne.

Rozważenia wymaga, czy i w jakim zakresie roszczenie powoda uległo przedawnieniu wzgl. prekluzji. W tej mierze stwierdzić przede wszystkim należy, że trafnie przyjął Sąd Powiatowy iż 6-miesięczny termin, przewidziany w art. 41 cyt. rozp., jest terminem przedawnienia sensu stricto, a nie terminem prekluzyjnym. Kwestia ta została już autorytatywnie wyjaśniona w uchwale Sądu Najwyższego w składzie 7-miu sędziów Nr Zb. Urz. 191/39.

Powód wystąpił z powództwem swoim w dn. 5. IV. 1951 r., a więc po upływie okresu 6 miesięcy od daty rozwiązania stosunku pracy. Powstaje kwestia, która stała się podstawą przekazania sprawy

Sądowi Najwyższemu, czy w świetle art. 111 przep. og. pr. cyw. trafnie uznał Sąd Powiatowy, iż bieg terminu przedawnienia roszczeń powoda o wynagrodzenie przypadające mu w myśl art. 39 rozp. o prac. umysł., uległ przerwaniu przez zgłoszenie jego roszczeń inspektorowi pracy.

Na przedstawione przez Sąd Wojewódzki pytanie prawne odpowiedzieć należy przecząco. Wprawdzie art. 279 k. z. przewidywał *expressis verbis*, iż bieg przedawnienia przerywa się m. in. przez „zgłoszenie u inspektora pracy wiarygodności z tytułu umowy o pracę“, ale przepis ten został uchylony z dniem 1. X. 1950 r., a obowiązujący od tej daty art. 111 przep. og. pr. cyw. z dn. 18. VII. 1950 r. podobnego postanowienia nie zawiera. Ten ostatni przepis przewiduje, iż bieg przedawnienia przerywa się „przez każdą czynność przedsiębiorczą w celu dochodzenia roszczenia przed sądem lub inną powołaną do tego władzą, albo przed sądem polubownym“. Inspektor pracy nie jest organem władzy, przed którym strony mogłyby dochodzić swych roszczeń ze stosunku pracy. Rozp. Prez. Rzplitej z dn. 14. VII. 1927 r. o inspekcji pracy (z późniejszymi zmianami) ani żadne inne ustawy nie przewidują kompetencji inspektorów pracy do rozstrzygania spraw cywilnych ze stosunku pracy i orzekania o słuszności żądań stron. Wprawdzie w myśl art. 5 pkt. e) cyt. rozporządzenia inspekcja pracy m. in. „współdziała ze stronami zainteresowanymi w celu zapobiegania zatargom pracy i przy załatwianiu tych zatargów“, ale i ta mediacyjna działalność inspekcji pracy nie stanowi orzekania w sporach między pracownikami a pracodawcami. Spory te z mocy art. 2 k.p.c. należą do właściwości sądów powszechnych (wyjątkowo na podstawie uchwały Prezydium Rządu z dn. 5. IX. 1951 r., Monitor Polski Nr A-87 poz. 1193 mogą być rozpoznawane w niektórych zakładach pracy także przez Zakładowe Komisje Rozjemcze). Również wynikające z cyt. rozporządzenia o inspekcji pracy kompetencje inspektora pracy w zakresie karno-administracyjnym (w szczególności w zakresie art. 59 prawa o wykroczeniach) nie uzasadniają przyjęcia, by był on władzą powołaną dla rozstrzygania roszczeń dochodzonych przez pracowników. W świetle zatem art. 111 przep. og. pr. cyw. z 18. VII. 1950 r. zgłoszenie należności u inspektora pracy nie może być uznane za przerywającą bieg przedawnienia czynność „przedsiębiorczą w celu dochodzenia roszczenia“. Pod tym względem cyt. przepis zmienił stan prawny istniejący poprzednio.

Skoro — jak wynika z dołączonych do sprawy akt Wydziału Pracy i Pomocy Społ. Prezydium MRN w Grudziądzu — zgłoszenie roszczenia przez powoda do Obwodowego Inspektora Pracy nastąpiło w dn. 25. XI. 1950 r., a więc już w okresie mocy obowiązującej art. 111 przep. og. pr. cyw. z dn. 18. VII. 1950 r., przeto w związku z art. XIX pkt. 1) przep. wpraw. przep. og. pr. cyw. czynność ta nie przerywała biegu przedawnienia roszczeń powoda, których dotyczy art. 41 rozp. o prac. umysł.

Inną jest sprawą, co wymaga podkreślenia, że zgodnie z zadaniami inspekcji pracy w Państwie Ludowym, inspektor pracy, do którego pracownik zgłasza swą pretensję, powinien możliwie szybko podjąć kroki celem wyjaśnienia sprawy i ewent. doprowadzenia do porozumienia stron, a w każdym razie pouczyć pracownika o przysługujących mu uprawnieniach co do dochodzenia roszczeń i o niebezpieczeństwie utraty możliwości zaspokojenia roszczenia wskutek upływu terminu przedawnienia lub terminu prekluzyjnego.

Skoro bieg przedawnienia, ustanowionego przez art. 41 cyt. rozp., przerwany przez czynności powoda nie został, a powództwo wytoczone zostało po upływie tego terminu, roszczenia powoda o wynagrodzenie, co do którego art. 39 cyt. rozp. postanawia natychmiastową płatność, uległo przedawnieniu. Dotyczy to wynagrodzenia za miesiące sierpień i wrzesień 1950 r. (wraz z premiami i dodatkiem funkcyjnym). Natomiast roszczenie powoda o wynagrodzenie za lipiec 1950 r., jako miesiąc urlopu, udzielonego mu przez pozwaną i wykorzystanego przezeń przed wydaleniem go z pracy, jest zasadne i nie jest objęte przedawnieniem. To samo dotyczy premii za ten miesiąc, przy czym zarzut niewłaściwego obliczenia jej wysokości nie jest uzasadniony, gdyż zasądzona przez Sąd Powiatowy z tego tytułu kwota 3.570 zł nie przekracza przyznanych przez pozwaną 18,33% uposażenia zasadniczego powoda (21. III zł)....

ROZPORZĄDZENIE PREZ. RZPLITEJ Z 16 MARCA 1928 R. O UMOWIE O PRACĘ PRACOWNIKÓW UMYSŁOWYCH (Dz. Ust. Nr 35, poz. 323).

Przepis art. 29 powyższego rozporządzenia, wyłączający skuteczność wypowiedzenia przez pracodawcę umowy o pracę m. in. podczas urlopu, choroby pracownika lub wykluczenia go od zajęć przez władzę sanitarną, jeżeli choroba lub wyklu-

czenie od zajęć nie trwa dłużej, niż trzy miesiące, nie przesądza możliwości rozwiązania umowy o pracę w tym okresie z ważnych przyczyn.

Jeżeli zaś rozwiązanie umowy o pracę przez pracodawcę w okolicznościach wymienionych w art. 29 nastąpiło bez ważnej przyczyny, wówczas nie pociąga to za sobą dalszego trwania stosunku pracy, a jedynie uprawnia pracownika do podniesienia roszczeń, wymienionych w art. 39 przytoczonego rozporządzenia.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 maja 1952 r. L.C. 583/52.

Sąd Najwyższy na posiedzeniu w dniu 2 maja 1952 r. w sprawie z powództwa Ludwika G. p-ko Szczecińskim Zakładom C... o należność za pracę po rozpoznaniu rewizji nadzwyczajnej Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego na wyrok Sądu Wojewódzkiego w Szczecinie z dnia 5 września 1951 r. zaskarżony wyrok uchylił w części, w której wyrok ten oddalił dalsze żądanie powództwa ponad kwotę 448 zł. oraz orzekł o kosztach sporu, jako też wyrok b. Sądu Pracy w Szczecinie z dnia 15 kwietnia 1950 r. uchylił w części, w której wyrok ten zasądził ponad 448 zł. i orzekł o kosztach sporu, i sprawę Sądowi Powiatowemu w Szczecinie do ponownego rozpoznania w uchyłonej części odesłał.

Z u z a s a d n i e n i a

Powód żądał w pozwie zasądzenia od pozwanych zakładów kwoty 199.926 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu. Żądanie to powód uzasadnił w następujący sposób:

W charakterze kierownika Cegielni „P” w K. powód zatrudniony był w pozwanych zakładach za wynagrodzeniem miesięcznym zł. 19.000 plus dodatek rodzinny w wysokości zł. 2.900, nadto od 1.I.1949 r. otrzymywał dodatkowo 50% zasadniczej pensji za pełnienie funkcji Kierownika Cegielni „W” w K. tj. złotych 9.500 do 30.IX.1949 r. oraz zł. 5.000 miesięcznie tytułem zaliczkowego wynagrodzenia za prowadzenie gospodarstwa rolnego.

W związku z chorobą powód otrzymał od Komisji Lekarskiej Ubezpieczalni Społecznej w K. zwolnienie z pracy od 12.VIII. 1949 r. O powyższym powód zawiadomił pozwanego najpierw pisemnie, a następnie ustnie prosząc o przysłanie zastępcy na czas choroby. Kiedy ta sprawa została załatwiona w czasie pobytu dyrektora technicznych pozwanych zakładów w K., powód przekazał swe czynności zastępcy, a następnie wskutek pogarszającego się stanu swego zdrowia wyjechał do swej rodziny do Poznania, gdzie w miejscowej

Komisji lekarskiej otrzymał dalsze zwolnienie od pracy do dnia 9.IX.1949 r. Gdy w dniu 26.IX 1949 r. powód listem przesłał wymienione dalsze zwolnienie lekarskie od pracy, wyjaśniając sprawę swego niestawiennictwa, w odpowiedzi otrzymał pismo dyrekcji pozwanych zakładów z dnia 27.VIII 1949 r. stwierdzające, że na skutek samowolnego wyjazdu powoda z Koszali- na dyrekcja uważa stosunek pracy za rozwiązany z winy powoda.

Powód uważając, że zwolnienie go w czasie choroby jest nieważne, przedstawił pozwanym zakładom dalsze zwolnienie lekarskie od pracy na okres od 9.IX 1949 r. do 16.IX 1949 r. a następnie w dniu 22.IX 1949 r. przybył osobiście do Szczecina, chcąc wyjaśnić sprawę swego zwolnienia z pracy i oznajmiając, że w dalszym ciągu choruje.

Pozwane zakłady nie zmieniły jednak swego stanowiska, uznając stosunek pracy z powodem za rozwiązany z chwilą opuszczenia przez powoda K.

Powód uważając, że rozwiązanie stosunku pracy w okresie choroby jest niedopuszczalne, domaga się wynagrodzenia za cały okres choroby, odszkodowania za trzymiesięczny okres wypowiedzenia, gdyż rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło z winy pozwanego, wynagrodzenia za administrację gospodarstwa rolnego za okres od 1.VIII 1949 r. do 31.I. 1950 r., licząc po zł 5.000 miesięcznie, ekwiwalentu za niewykorzystany dwutygodniowy urlop wypoczynkowy oraz ekwiwalentu za deputat węglowy za okres 6,5 miesiąca po 208 kg miesięcznie w cenie po zł 320 za 100 kg... nie po zł 320 za 100 kg...

Sąd Pracy zasądził od pozwanych zakładów na rzecz powoda 164.926 zł, a poza tym powództwo oddalił.

Pozwane zakłady założyły skargę apelacyjną.

Sąd Wojewódzki zatwierdził wyrok Sądu Pracy do kwoty „448 zł” (nowych) z 8% od dnia 26 września 1949 r., a poza tym zmienił wyrok Sądu Pracy i powództwo oddalił.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego złożył nadzwyczajną rewizję do wyroku Sądu Wojewódzkiego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jak zasadnie zarzuca nadzwyczajna rewizja, wyrok Sądu Wojewódzkiego powyższy został z pogwałceniem istotnych przepisów prawa — w rozumieniu art. 396 § 1 k.p.c. — a mianowicie przepisów art. 29 i 39 rozporządzenia Prez. R. P. z dnia 16.III 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych. Sąd Wojewódzki ustalił, że w chwili rozwiązania przez pozwaną za-

kłady — pismem z dnia 27 sierpnia 1949 r. — umowy z powodem „z natychmiastową mocą obowiązywania“, powód był chory i chorobę swą zgłosił pozwanym zakładom i wykazał zaświadczeniem „właściwej komisji lekarskiej“. Słusznie Sąd Wojewódzki przyjmuje, że w powyższych okolicznościach nie istniała w dniu 27 sierpnia 1949 r. żadna ważna przyczyna, która by uzasadniała niezwłoczne rozwiązanie umowy z powodem. Jednakże nietrafny jest dalszy pogląd Sądu Wojewódzkiego, że rozwiązanie to nie wywołuje żadnych skutków prawnych.

Art. 29 rozporządzenia z dnia 16 marca 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych wyłącza jedynie skuteczność wypowiedzenia przez pracodawcę umowy o pracę w razie istnienia przesłanek w normie tej wymienionych, przepis ten natomiast nie dotyczy w ogóle rozwiązania umowy przez pracodawcę z ważnych przyczyn. Jeśli — jak w sprawie niniejszej — okaza się, że ważne przyczyny nie istniały, to — wbrew mniemaniu Sądu Wojewódzkiego nie wywołuje to dalszego trwania stosunku pracy, a jedynie uprawnia pracownika do podniesienia roszczeń, wymienionych w art. 39 wyżej cytowanego rozporządzenia, czyli żądania pełnego wynagrodzenia za miesiąc, w którym rozwiązanie nastąpiło i za następne 3 miesiące. W szczególności powodowi — niezależnie od dochodzonego przezeń roszczenia o odszkodowanie za niewykorzystany urlop — służy prawo żądania wynagrodzenia za miesiąc sierpień 1949 r., w którym nastąpiło rozwiązanie umowy, jako też za miesiąc wrzesień, październik i listopad tegoż roku.

Z chwilą doręczenia powodowi pisma pozwanym zakładów z dnia 27 sierpnia 1949 r. powód przestał być pracownikiem tych zakładów, toteż okoliczność, której Sąd Wojewódzki przypisał w sprawie decydujące znaczenie, a mianowicie kwestia, czy powód na czas przedłożył zaświadczenie lekarskie, stwierdzające dalsze trwanie jego choroby po dniu 9 września 1949 r., w rzeczywistości pozbawiona jest doniosłości prawnej.

Gdy tak Sąd Wojewódzki, jak i Sąd I instancji zasad powyższych nie miały na uwadze, konieczne jest uchylene tych wyroków oraz odesłanie sprawy Sądowi Powiatowemu do ponownego rozpoznania, a to z wyjątkiem części, w której wyroki te przyznały powodowi wynagrodzenie za pracę w kwocie 448 zł za czas do dnia 9 września 1949 r., skoro — w myśl poprzednich rozważań — ta wierzytelność powodowi w każdym razie została słusznie przyznana.

ROZP. RADY MINISTRÓW Z DNIA 19 LUTEGO 1949 R. W SPRAWIE UPOSAŻENIA PRACOWNIKÓW SŁUŻBY ZDROWIA (Dz. U. R. P. Nr. 14, poz. 88)

1. Wyliczenie zakładów, których pracownicy mogą pobierać specjalny dodatek za każdy, zawarte w § 10 powyższego rozporządzenia nie jest wyczerpujące, wskutek czego nie może być uznany za sprzeczny z tym przepisem okólnik Min. Zdrowia z dnia 16 lutego 1949 r., który za uprawniających do pobierania specjalnego dodatku zakaźnego uznaje w ogóle personel zatrudniony w pewnych działach akcji sanitarnej przeciwepidemicznej.

2. Przepis § 10 wspomnianego rozporządzenia nie wymaga, aby pracownik, uprawniony do pobierania specjalnego dodatku zakaźnego, wskutek swych funkcji stykał się tylko z chorobami zakaźnymi tak, jak np. lekarz szpitala dla zakaźnych lub pracownik poradni przeciwgruźliczej, ale aby przez swe funkcje stale stykał się z zarazkami chorób.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 1951 r. Nr. E. C. 770/51. Sąd Najwyższy na posiedzeniu w dniu 4 grudnia 1951 r. na sesji wyjazdowej w Łodzi, w sprawie z powództwa Mieczysława S. przeciwko Skarbowi Państwa o 129.600 zł, po rozpoznaniu skargi kasacyjnej powoda na wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 7 grudnia 1950 r. zaskarżony wyrok uchylił i sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu dla miasta Łodzi odesłał.

U z a s a d n i e n i e

Mieczysław S., lekarz — kierownik 15-go dozoru sanitarnego dzielnicowego ośrodka zdrowia b. Starostwa Grodzkiego Łódź — Południe, żądał zasądzenia od b. Gminy m. Łodzi, obecnie Skarbu Państwa, 138.000 zł tytułem specjalnego dodatku zakaźnego za okres czasu od 1 stycznia 1949 r. do 31 maja 1950 r.

Sąd pracy zasądził na rzecz powoda 137.600 zł, a Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem z dnia 7 grudnia 1950 r. zmienił wyrok I instancji i oddalił powództwo. W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy przytoczył, że wyliczenie instytucji, których pracownicy są uprawnieni do pobierania specjalnego dodatku zakaźnego, zawarte w § 10 rozp. z dnia 19.II.1949 r. (Dz. U. R. P. Nr 14, poz. 88), jest wyczerpujące. Przepis ten wymaga również stałego stykania się pracownika z materiałem zakaźnym i chorobami zakaźnymi. Nie stanowi takiego stałego stykania się obowiązek badania terenu przez lekarza sanitarnego, gdyż może nie natknąć się on na materiał zakaźny, ani też nie stanowi go obowiązek odwie-

dziania chorych, gdyż w takim położeniu jest w ogóle każdy lekarz wezwany do chorego zakaźnie. Świadczenie stwierdzili tylko okresowo stykanie się lekarza sanitarnego z chorobami zakaźnymi i okólnik nie może wbrew rozporządzeniu nadawać w tej kwestii żadnych uprawnień pracownikom.

W skardze kasacyjnej Mieczysław S. domaga się zmiany lub uchylecia powyższego wyroku i zasądzenia kosztów procesu, zarzucając Sądowi Okręgowemu naruszenie § 10 wyżej powołanego rozporządzenia z dnia 19.II.1949 r. w sprawie uposażeń pracowników służby zdrowia i art. 351 k. p. c.:

1) przez mylne uznanie za wyczerpujące wyliczenie instytucji, których pracownicy są uprawnieni do pobierania specjalnego dodatku zakaźnego;

2) przez mylne uznanie, że lekarz dozoru sanitarnego nie styka się stale z chorobami zakaźnymi, wskutek pominięcia wykazów sprawozdawczych z działalności dozorów sanitarnych i niedostatecznego uzasadnienia tego ustalenia zeznaniami świadków;

3) przez mylne uznanie okólnika z dnia 28 lutego 1949 r. za sprzeczny z rozporządzeniem z dnia 19 lutego 1949 r. i przez nierozważenie pisma zarządu głównego Związku Zawodowego Pracowników Służby Zdrowia z dnia 21 grudnia 1949 r.

Wyżej powołane rozporządzenie w sprawie uposażeń pracowników służby zdrowia przewiduje wypłatę specjalnego dodatku zakaźnego pracownikom stykającym się stale z zarazkami chorobowymi i pracownikom szpitali, sanatoriów, poradni przeciwgruźliczych, pracowni bakteriologicznych i prosektoriów. Ze wzmianki w tym przepisie o stałym stykaniu się pracownika z chorobami zakaźnymi wynika, że rozporządzenie uznało za słuszne wynagrodzenie szczególnie tych pracowników, którzy przez swe funkcje są stale narażeni na niebezpieczeństwo zarażenia się. W tych okolicznościach byłoby niezrozumiałe, z jakich względów rozporządzenie miało by nie przyznawać powyższego dodatku pracownikom w równym stopniu przez swe funkcje narażanym na niebezpieczeństwo zarazków tylko dlatego, że nie są pracownikami zakładów wyliczonych w powołanym przepisie. Z tego względu, wbrew pogładowi wyrażonemu w zaskarżonym wyroku, należy uznać za słuszne twierdzenie skarżącego, że wyliczenie zakładów, których pracownicy mogą pobierać specjalny dodatek zakaźny, zawarte w § 10 omawianego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19.II.1949 r., nie jest wyczerpujące. Wskutek tego nie jest też sprzeczny z przepisem tego § 10 okólnik Ministerstwa Zdrowia

z dnia 16 lutego 1949 r., który za uprawnionych do pobierania powyższego dodatku zakaźnego uznaje w ogóle personel zatrudniony w pewnych działach akcji sanitarnej przeciwepidemicznej, nie zastrzegając, że musi to być tylko personel zakładów wyliczonych w § 10 rozporządzenia z dnia 19 lutego 1949 r. Przez odmienny pogląd w tej kwestii Sąd Okręgowy naruszył ten ostatni przepis.

Rozstrzygnięcie zatem kwestii, czy skarżący jest uprawniony do pobierania specjalnego dodatku zakaźnego zależy od tego, czy jako lekarz — kierownik dozoru sanitarnego dzielnicowego ośrodka zdrowia przez swe funkcje stale stykał się z zarazkami chorób.

Negatywne rozstrzygnięcie tej kwestii Sąd Okręgowy tym uzasadniał, że nie zawsze przy badaniu terenu skarżący styka się z zarazkami chorób, że w czasie epidemii przez badanie chorych jest on narażony na zarazki w równym stopniu jak każdy lekarz wezwany do chorego zakaźnie i że świadkowie stwierdzili, iż styka on się z zarazkami tylko okresowo, sporadycznie i nie mogli określić, ile godzin dziennie tej pracy on się poświęca. Przepis jednak § 10 omawianego rozporządzenia nie wymaga, aby pracownik uprawniony do pobierania specjalnego dodatku zakaźnego przez swe funkcje stykał się tylko z chorobami zakaźnymi tak jak lekarz szpitala dla zakaźnych lub pracownik poradni przeciwgruźliczej. Przepis ten wymaga tylko, aby stale przez swe funkcje stykał się pracownik z zarazkami chorób. Jeśli więc Sąd Okręgowy nie ustala, że badanie terenu, w czasie którego lekarz sanitarny może się zetknąć z zarazkami chorób, lub badanie zakaźnie chorych należy tylko do sporadycznych lub okresowych, a nie stałych obowiązków lekarza sanitarnego, to pogląd powyższy Sądu Okręgowego nie może być uznany za znajdujący dostateczne uzasadnienie w powołanych w wyroku faktach i wyrażeniach użytych przez świadków (M. i S.), zwłaszcza, że rzekomo tylko okresowemu stykaniu się przez lekarza sanitarnego z zarazkami chorób przeczy stwierdzenie przez tego samego świadka M., że do obowiązków lekarza sanitarnego należy robienie samemu wywiadów sanitarnych, w czasie których jest on narażony na zarazek, a użytemu przez świadka S. wyrażeniu o sporadycznym tylko stykaniu się przez lekarza sanitarnego z zarazkami chorób przeczy w sposób jaskrawy (uznane za przesadne przez Sąd Okręgowy) stwierdzenie przez tegoż świadka, że nie ma różnicy między funkcjami lekarza sanitarnego i lekarza szpitala dla zakaźnych.

Z tych względów pozostałe zarzuty skargi kasacyjnej są o tyle słuszne, że w przesłankach zaskarżonego wyroku nie znajduje dostatecznego uzasadnienia jego ustalenie, że skarżący stale nie styka się z zarazkami chorób zakaźnych, z chwilą, gdy jak to już wyżej zaznaczono — Sąd Okręgowy nie ustala, aby te funkcje skarżące-

go, które go narażają na zetknięcie z chorobami zakaźnymi, były wykonywane i winny być wykonywane tylko sporadycznie, okresowo, a nie stale.

Zaskarżony wyrok ulega zatem uchyleniu również z powodu naruszenia art. 351 k. p. c. i dlatego zbędne jest rozważanie innych zarzutów skargi kasacyjnej.

Wyjaśnienia przepisów z zakresu prawa pracy i przepisów pokrewnych

UMOWA O PRACĘ

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 16 marca 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U.R.P. Nr 35, poz. 323 z późniejszymi zmianami)

do art. 19 w związku z art. 76 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1950 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U.R.P. Nr 6, poz. 46)

W związku z zapytaniem, czy pracownikowi umysłowemu przysługuje wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy z powodu nieszczęśliwego wypadku, który nastąpił w okresie odbywania przez pracownika służby wojskowej, MPIOS w piśmie z dnia 30.IX.1952 r. Nr Po.11c-149/52 udzieliło następujących wyjaśnień:

„W związku z powyższym pismem MPIOS komunikuje, że ponieważ powołanie do służby wojskowej nie powoduje rozwiązania stosunku pracy (art. 76 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1950 r. o powszechnym obowiązku wojskowym — Dz. U.R.P. Nr 6, poz. 46), pracownikowi umysłowemu niezdolnemu do pracy po powrocie z wojska z powodu choroby lub nieszczęśliwego wypadku, przysługuje od pracodawcy wynagrodzenie za okres tej niezdolności (art. 19 rozp. z 16.III.1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych).

Fakt, że nieszczęśliwy wypadek nastąpił w czasie odbywania przez pracownika służby wojskowej jest bez znaczenia“.

Ustawa z 7 marca 1950 r. o planowym zatrudnianiu absolwentów średnich szkół zawodowych oraz szkół wyższych (Dz. U.R.P. Nr 10, poz. 106)

do art. 15

W związku z zapytaniami:

1) czy pracownikowi zatrudnionemu na podstawie nakazu pracy w miejscowości, z której nie jest możliwy codzienny po-

wrót do miejsca zamieszkania, przysługuje jednodniowy urlop okolicznościowy w ciągu miesiąca;

2) czy pracownikowi zatrudnionemu na podstawie nakazu pracy a posiadającemu na utrzymaniu rodzinę, należy się zwrot kosztów przeniesienia, jeśli zakład pracy jest położony w innej miejscowości;

3) w jakim terminie powinien zakład pracy przydzielić mieszkanie pracownikowi, skierowanemu do pracy na podstawie nakazu pracy
MPIOS w piśmie z dnia 4.10.1952 r. Nr Po.11c-154/52 udzieliło następujących wyjaśnień:

„W związku z powyższym pismem MPIOS komunikuje, że przepisy pisma okólnego Nr 2 Prezesa Rady Ministrów z dnia 31 maja 1950 r. w sprawie wykonania postanowień ustawy o socjalistycznej dyscyplinie pracy (Monitor Polski A-66, poz. 776), przewidujące, iż pracownik przyjęty do pracy w miejscowości z której nie jest możliwy codzienny powrót do miejsca zamieszkania ma prawo do korzystania ze zwolnienia z pracy na jeden dzień w miesiącu — stosują się również do absolwentów, zatrudnionych na podstawie nakazu pracy. Potrzeba udzielania tych zwolnień odpada, jeśli absolwent otrzyma mieszkanie w pobliżu miejsca pracy i może sprowadzić swoją rodzinę, którą utrzymuje, lub jeśli rodziny takiej nie posiada.

Zgodnie z postanowieniami § 14 ust. 1 zarządzenia Przewodniczącego PKPG z dnia 4 maja 1951 r. (Monitor Polski A-44, poz. 577) skierowany do pracy absolwent, posiadający na utrzymaniu rodzinę, winien otrzymać zwrot kosztów przeniesienia (obejmujących m. in. zwrot kosztów przewozu urządzenia domowego).

Zakład pracy obowiązany jest zapewnić absolwentowi przydział mieszkania z takim obliczeniem, aby mógł rozpocząć pracę w oznaczonym w nakazie pracy termi-

nie. W wyjątkowych przypadkach jeśli przydzielenie absolwentowi mieszkania w tym terminie jest niemożliwe, zakład pracy obowiązany jest dostarczyć pracownikowi tymczasowego pomieszczenia (np. w hotelu robotniczym) na okres nie dłuższy niż 6 miesięcy (pkt. IV okólnika Przewodniczącego PKPG z dnia 13 lipca 1951 r. Biuletyn PKPG Nr 21, poz. 216)".

CZAS PRACY

Ustawa z dnia 18 grudnia 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu (Dz. U.R.P. z 1933 r. Nr 94, poz. 734 z późniejszymi zmianami).

do art. 16

W związku z zapytaniem, czy pracownikowi umysłowemu, nie pobierającemu dodatku funkcyjnego, delegowanemu przez administrację zakładu pracy na odprawę roboczą, która odbywa się w tej samej miejscowości, co siedziba zakładu pracy przysługuje wynagrodzenie za godziny nadliczbowe w przypadku trwania odprawy ponad 8 godzin, MPiOS w piśmie z dnia 9.10.1952 r. Nr Po.12c-100/52 udzieliło następujących wyjaśnień:

„W związku z powyższym pismem MPiOS komunikuje, że uczestniczenie w odprawie roboczej należy do obowiązków pracownika, wobec czego pracownik nie pobierający dodatku funkcyjnego ma prawo do wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, o ile odprawa trwała również po normalnych godzinach pracy i była zwołana przez kierownictwo zakładu pracy.

Jeżeli narada była zwołana przez organa związku zawodowego udział w niej jest obowiązkiem społecznym i wynagrodzenie za godziny nadliczbowe nie należy się“.

URLOPY WYPOCZYNKOWE

Ustawa z dnia 16 maja 1922 r. o urlopiach dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu (Dz. U.R.P. z 1949 r. Nr 47, poz. 365 i 1950 r., Nr 13, poz. 123)

do art. 2

W związku z zapytaniem, czy pracownik umysłowy ma prawo do urlopu na ogólnych zasadach, jeśli u danego pracodawcy przepracował łącznie przeszło rok, będąc w tym okresie zatrudniony na podstawie kilku umów o pracę zawieranych na czas oznaczony, MPiOS w piśmie z dnia 27.IX.1952 r. udzieliło następującego wyjaśnienia:

„W związku z powyższym pismem MPiOS komunikuje, że przy ocenie uprawnień urlopowych momentem decydującym jest długość okresu zatrudnienia oraz ciągłość pracy; nie jest natomiast istotny rodzaj umowy o pracę.

Jeśli więc pracownik umysłowy, zatrudniony na podstawie umowy lub umów na czas oznaczony, przepracował łącznie ponad pół roku wzgl. rok, to należy mu udzielić urlopu wypoczynkowego na tych samych zasadach, jak pracownikom zatrudnionym na czas nieoznaczony“.

do art. 3

W związku z zapytaniem, czy pracownikowi umysłowemu, który w bieżącym roku wypowiedział umowę o pracę, przysługuje ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy w roku ubiegłym, skoro pracownik ten został z urlopu odwołany przez zakład pracy, MPiOS w piśmie z dnia 29.VII.1952 r. Nr Po.13c-80/52 udzieliło następującego wyjaśnienia:

„MPiOS komunikuje, że w myśl stosowanej wykładni przepisów o urlopiach wypowiedzenie umowy o pracę przez pracownika nie pozbawia go prawa do urlopu za rok ubiegły lub do ekwiwalentu pieniężnego za ten urlop“.

OCHRONA PRACY KOBIEC

Ustawa z dnia 2 lipca 1924 r. w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet w brzmieniu noweli z dnia 28 kwietnia 1948 r. (Dz. U.R.P. Nr 27, poz. 182 — z późniejszymi zmianami).

do art. 16

W związku z zapytaniem, czy wina pracownicy, umożliwiająca rozwiązanie stosunku pracy z pracownicą ciężarną, jest równoznaczna z ważną przyczyną w rozumieniu art. 32 rozporządzenia z dnia 16.3.1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych, wobec czego nie byłoby dopuszczalnym rozwiązanie stosunku pracy z winy pracownicy w okresie czterech miesięcy przed porodem (ust. 6 cytowanego artykułu) MPiOS w piśmie z dnia 2.10.1952 roku Nr Po.17c-66/52 wyjaśniło co następuje:

„MPiOS komunikuje, iż zakład pracy ma prawo zwolnić pracownicę ciężarną w całym okresie ciąży w przypadku, jeżeli zachodzi jej wina, uznana przez radę zakładową lub delegata (art. 16 pkt. 5). Natomiast pkt. 6 art. 16 ustawy uwzględnia tylko te przypadki, gdy ważna przyczyna nie jest równocześnie połączona z winą pracownicy“.

BEZPIECZEŃSTWO I HIGIENA PRACY

Rozporządzenie z 16 marca 1928 r. o bezpieczeństwie i higienie pracy (Dz. U.R.P. Nr 35, poz. 325 z późniejszymi zmianami)

do art. 1

1. W związku z zapytaniem, czy pracownikom laboratoriów rentgenowskich i radiologicznych należy przydzielać mleko w charakterze środka profilaktycznego, MPiOS w piśmie z dnia 31.VII.1952 r. Nr Pb.1515-14/52 udzieliło następujących wyjaśnień:

„MPiOS wyjaśnia, że dla pracowników laboratoriów rentgenowskich przemysłowych nie przewiduje się wydawania mleka, bowiem nie chroni ono przed szkodliwym działaniem promieni.

O ile jednak w laboratoriach radiologicznych stosuje się ciała promieniotwórcze, to wtedy należy pracownikom wydawać mleko, bowiem ciała promieniotwórcze powodują wzmożone wydzielanie wapnia ustrojowego“.

2. W związku z zapytaniem, czy do picia wody należy przydzielić kubki emaliowane czy też żelazne pobielane, MPiOS w piśmie z dnia 4 września 1952 roku Nr Pb.1769-13/52 udzieliło następujących wyjaśnień:

„W odpowiedzi na pismo z dnia 26.VIII.1952 r. MPiOS jest zdania, że na wodę do picia należy używać naczyń emaliowanych zamiast naczyń żelaznych pobielanych, które ze względów higienicznych nie nadają się do tego celu“.

UBEZPIECZENIE GÓRNIKÓW

Uchwała Prezydium Rządu Nr 15 z dnia 10 stycznia 1951 r. dotycząca rent z Karty Górnika (M. P. Nr A-5, poz. 61)

1. Stosownie do § 1 ust. 3 uchwały Prezydium Rządu z dnia 10 stycznia 1951 r. w sprawie wysokości świadczeń emerytalnych dla górników, zatrudnionych pod ziemią — za równorzędne z okresami zatrudnienia pod ziemią uważa się m. in. również okresy niezawodowej służby wojskowej, przypadające bezpośrednio po okresie zatrudnienia pod ziemią (lub w charakterze dozoru). Pismem z dnia 3 września 1952 r. Nr Upu. 16c-26/52 M.P. i O. S. w porozumieniu z PKPG ustalił, że „jako okresy niezawodowej służby wojskowej równorzędne z okresami zatrudnienia pod ziemią w rozumieniu § 1 ust. 3 Uchwały Prezydium Rządu z 10 stycznia 1951 r. w sprawie wysokości świadczeń emerytalnych dla górników zatrudnionych pod zie-

mią (Monitor Polski Nr A-5, poz. 64), przyjmować należy jedynie:

1. służbę w Ludowym Wojsku Polskim,
2. służbę w Armii Radzieckiej,
3. służbę w polskich formacjach wojskowych, powstałych na terenie Związku Radzieckiego po dniu 13 maja 1943 r.,
4. udział w oddziałach partyzanckich walczących przeciwko faszystowskiemu Niemcom.

Ustalenie wykazu oddziałów partyzanckich nastąpi osobno. Zaliczenie służby wojskowej nie może mieć miejsca w przypadkach wydalenia z niej za czyn hańbiący“.

2. Uprzywilejowanymi świadczeniami emerytalnymi z Karty Górnika objęci są robotnicy, zatrudnieni pod ziemią (lub przy głębszym szybach) oraz wszyscy pracownicy niższego, średniego i wyższego dozoru. Do niedawna maszyniści wyciągowi w kopalniach korzystali z rent górniczych tylko wówczas, gdy byli faktycznie zatrudnieni pod ziemią. Na wniosek Związku Zawodowego Górników, który niejednokrotnie traktowanie maszynistów wyciągowych uważał za nieuzasadnione, M. P. i O. S. pismem do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 15.IX.1952 r. Nr Upu. 16c-49/52 uregulowało sprawę niniejszą w sposób następujący:

„M. P. i O. S. zawiadamia, że Ministerstwo Górnictwa uznało wszystkich maszynistów wyciągowych, zatrudnionych na szybach zjazdowych i wydobywczych, a więc również zatrudnionych na powierzchni, za pracowników spełniających funkcje dozoru w kopalniach. W wyniku tego wszyscy maszyniści wyciągowi podpadają pod postanowienia § 1 pkt. 1 uchwały Prezydium Rządu z dnia 10 stycznia 1951 r. w sprawie wysokości świadczeń emerytalnych dla górników zatrudnionych pod ziemią (M. P. Nr A-5, poz. 64) i posiadają uprawnienia określone tą uchwałą“.

3. Dotychczas za chorobę zawodową, która uprawnia do tzw. wzrostu rentowego do renty z Karty Górnika, rozumiano chorobę zawodową, której skutki wystąpiły podczas zatrudnienia, w którym pracownik mógł być narażony na powstanie lub pogorszenie tej choroby. Przy stosowaniu powyższej zasady również do pylicy — prawo do świadczeń z tytułu choroby zawodowej mieliby tylko ci górnicy, którzy zatrudnieni byli ostatnio w kopalniach „zapyliczonych“.

Takich kopalni jest jednak w Polsce niewiele, wobec czego większość robotników pozbawiona byłaby wzrostu rentowego z tytułu pylicy. Dotyczyło by to zwłaszcza reemigrantów z Francji i Belgii, którzy

przyjechali do Polski jako chorzy na pylicę, jednak w stopniu jeszcze nie ujawnionym, a konstatacja tej choroby nastąpiła później, podczas pracy w Polsce w kopalniach, wolnych od pylicy.

Specjalny charakter pylicy krzemowej, której objawy konstатовane są z reguły dopiero w bardzo zaawansowanym stanie choroby, spowodował konieczność specjalnego traktowania tej choroby zawodowej, i odstąpienia od zasady, że skutki choroby muszą wystąpić podczas zatrudnienia w kopalniach narażonych na niebezpieczeństwo danej choroby. W związku z tym M. P. i O. S. pismem z 15 września 1952 r. Nr Upu. 16c-49/52 w porozumieniu z Ministerstwem Górnictwa wydało następujące wyjaśnienie:

„Wobec wykazania przez praktykę specjalnego charakteru pylicy krzemowej, której objawy konstатовane są z reguły dopiero w bardziej zaawansowanym stanie choroby, M. P. i O. S. stwierdza konieczność specjalnego traktowania tej choroby zawodowej i odstąpienia w stosunku do niej od ogólnej zasady, że skutki choroby muszą wystąpić podczas zatrudnienia w kopalniach narażonych na niebezpieczeństwo tej choroby. Wobec tego M. P. i O. S. w porozumieniu z Ministerstwem Górnictwa uzupełnienia następująco pkt. 19 ust. 3 wyjaśnień z 18 stycznia 1951 r. do uchwały z 10 stycznia 1951 r. w sprawie wysokości świadczeń emerytalnych górników zatrudnionych pod ziemią: Warunek pozostawania po dniu 31.12.1950 r. w zatrudnieniu, w którym pracownik mógł być narażony na powstanie lub pogorszenie choroby zawodowej, nie dotyczy choroby z powodu krzemicy (pylicy krzemowej) płuc. Ujawnienie choroby krzemicy płuc przed dniem 1 stycznia 1951 r. uważać należy za dokonane tylko wówczas, gdy konstatacja tej choroby nastąpiła na podstawie zdjęcia rentgenologicznego płuc obok innego rodzaju badania lekarskiego i z tytułu tej choroby przyznana została renta już za czas przed 1 stycznia 1951 r., a stopień niezdolności do pracy wskutek tej choroby nie uległ pogorszeniu od daty ostatniego ustalenia do chwili zgłoszenia wniosku o rentę z Karty Górnika. W związku z powyższym należy poddać rewizji z urzędu przypadki, w których z powodu zatrudnienia w kopalni niezapyliczonej renta z K.G. nie została w ogóle przyznana, lub też została przyznana bez zastosowania § 8 uchwały z 10 stycznia 1951 r.“

4. Roboty szybowe w ramach budowy metra warszawskiego posiadają charakter

robót górniczych. Do wykonywania ich wprowadzono szereg górników z kopalń. W związku z zapytaniami, jakie zasiłki należy wypłacać w razie wypadku przy wyższych pracach M. P. i O. S. pismem z 31.VII.1952 r. Nr Upu. 16c-44/52 wyjaśniło co następuje: „W związku z pismem Przedsiębiorstwa Budowy Szybów, Zakład Nr 3 (roboty szybowe w ramach budowy „Metra Warszawskiego“), — M. P. i O. S. zawiadamia, że nie podnosi zastrzeżeń, aby pracownikom, którzy ulegli wypadkowi przy pracy na skutek wypadku pod ziemią wymierzać zasiłki zgodnie z zasadami Karty Górnika, a mianowicie zasiłek chorobowy, począwszy od 6-go dnia niezdolności do pracy w wysokości 100% zarobku, a zasiłek domowy w wysokości 70% zarobku. Pracownicy wielkiej budowli Planu 6-letniego, jaką jest Metro Warszawskie, nie mogą być bowiem gorzej traktowani od wszystkich innych pracujących pod ziemią, zwłaszcza, że wielu z nich są to pracownicy górnictwa węglowego, przydzieleni z kopalni jako fachowcy do prac podziemnych przy budowie Metra“.

ZAOPATRZENIE INWALIDZKIE

Dekret z dn. 30.VI.1951 r. o obowiązku świadczeń w naturze na niektóre cele publiczne (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 284).

Do art. 15.

MPIOS pismem okólnym z dn. 24 czerwca 1952 r. Nr IPS 91-7 w sprawie zaopatrzenia inwalidzkiego z tytułu uszkodzenia zdrowia lub śmierci osób wykonujących świadczenia w naturze na niektóre cele publiczne, wyjaśniło co następuje:

„W związku z ogłoszeniem dekretu z dnia 30 czerwca 1951 r. o obowiązku świadczeń w naturze na niektóre cele publiczne (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 284), który wszedł w życie z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 1951 r. MPIOS zwraca uwagę na art. 15 tego dekretu. Zgodnie z tym przepisem osoby, które doznały uszkodzenia zdrowia w związku z wykonywaniem świadczeń w naturze, są uprawnione do zaopatrzenia inwalidzkiego w trybie i na zasadach, określonych w przepisach normujących zaopatrzenie inwalidzkie osób, które doznały uszkodzenia zdrowia wskutek służby wojskowej.

W związku z powyższym w razie zgłoszenia przez te osoby roszczeń do zaopatrzenia inwalidzkiego — należy przeprowadzić względem nich postępowanie analogiczne, jak względem innych osób uprawnionych do tego zaopatrzenia“.